

Nd.

95. Frumvarp til laga

um breyting á áfengislögum, nr. 33 9. jan. 1935.

Flm.: Pétur Ottesen, Bjarni Bjarnason, Finnur Jónsson.

1. gr.

Aftan við 8. gr. laganna bætist:

Starfsmenn áfengisverzlunar, forstöðumenn og aðrir starfsmenn útibúa hennar, skulu allir ráðnir fyrir fast kaup, sem ráðherra ákveður, ef ekki eru fyrirmæli um annað í lögum.

2. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Í öllum þeim kaupstöðum, þar sem nú eru áfengisútsölur, skal, þegar meiri hluti bæjarstjórnar eða $\frac{1}{4}$ hluti kjósenda í hlutaðeigandi kaupstað krefst þess, fara fram atkvæðagreiðsla kosningabærra manna í kaupstaðnum um það, hvort útsölnni skuli haldið áfram. Einfaldur meiri hluti atkvæða ræður þá úrslitum.

Ríkisstjórninni er heimilt að setja á stofn nýja útsölastaði áfengis, en þó aðeins í kaupstöðum eða kaupsýslum. Áður en útsala er sett á stofn, skal fara fram atkvæðagreiðsla kosningabærra manna í því sýslu- eða bæjarfélagi, sem í hlut á, og þarf $\frac{3}{5}$ hluta greiddra atkvæða til þess að útsala sé leyfð.

Hafi verið samþykkt með atkvæðagreiðslu að stofna nýja útsölu áfengis, eða halda eldri útsölu áfram, skal fara fram atkvæðagreiðsla um hana á ný að fjórum árum liðnum. Einfaldur meiri hluti atkvæða ræður úrslitum.

Nú hefir verið fellt með atkvæðagreiðslu að stofna útsölu — eða samþykkt að hætta skuli við eldri útsölu — samkvæmt framansögðu, og getur atkvæðagreiðsla þá ekki farið fram á ný fyrr en að fjórum árum liðnum. Þarf þá enn $\frac{3}{5}$ atkvæða til þess að útsala sé leyfð.

3. gr.

3. tölul. 10. gr. laganna orðist svo:

Dómsmálaráðherra setur reglugerð um sölu vínanda til eldsneytis, er gerður hefir verið óhæfur til drykkjar, og skal þó með öllu óheimilt að selja hann nema í föstu formi, svo og um vínanda til iðnarparfa, efnarannsóknna, náttúrugripasafna og annara verklegra nota.

4. gr.

- a. Aftan við fyrri málsg. 17. gr. laganna bætist: svo og í áætlunarbifreiðum, þar sem einstök sæti eru seld.
- b. Orðin „nema leyfi lögreglustjóra komi til“ í niðurlagi síðari málsg. sömu gr. laganna falla burt.

5. gr.

Aftan við 25. gr. laganna bætist:

Lögreglustjóra er skylt að verða við tilmælum áfengisvarnarnefndar um nægjanlegt lögregluftirlit á opinberum samkomum. Heimilt er dómsmálaráðherra eða lögreglustjóra að veita áfengisvarnarnefndum lögregluvald í málum út af brotum á áfengislögnum á opinberum samkomum.

Greinargerð.

Það má öllum vera hið mesta áhyggjuefni, hversu vinnautnin hefir gripið um sig með þjóðinni.

Það hlýtur að vekja ugg og ótta, hve miklu fé er fórnað á altari drykkjuskaparins, og þá ekki síður hitt, hvert afhroð þjóðin geldur árlega í hinum geigvænlegu afleiðingum vínflóðsins.

Með breytingum þeim á áfengislögunum, sem í frv. þessu felast, er að því stefnt að gera tilraunir til að ráða nokkra bót á því óþolandi ástandi, sem nú ríkir hér á landi í þessu efni.

Um 1. gr.

Fyrsta grein frv. fjallar um það, að allir starfsmenn áfengisverzlunarinnar og útibúa hennar skuli ráðnir fyrir fast kaup. Nú er sú tilhögun á um þetta, að forstöðumenn vínútsalanna reka þær gegn ákveðnum sölulaunum. Með þeim hætti bera forstöðumenn vínbúðanna því meira úr býtum sem salan er meiri; það er vatn á þeirra myllu að geta selt sem mest. Sé nú þessum mönnum ákveðið fast kaup fyrir störf sín, er sú freisting að kosta kapps um að selja sem mest af vinninu frá þeim tekin. Það verður því að líta svo á, að með þessari breytingu sé stefnt í rétta átt.

Um 2. gr.

1. Eins og 9. gr. laganna er nú, gefst öllum sýslufélögum og bæjarfélögum landsins kostur á, að íbúarnir láti vilja sinn í ljós með atkvæðagreiðslu, áður en ríkisstjórn er leyfilegt að setja á stofn áfengisútsölur. Þetta er eðlilegt og sjálfsagt í samræmi við venjulegar lýðræðishugmyndir. Þess vegna er það líka hrapallegt ósamræmi, sem í því felst, að 7 kaupstöðum landsins er gert lægra undir höfði í þessu en öllum öðrum. Þeir eiga samkvæmt ákvæðum greinarinnar að una því, að þar séu áfengisútsölur, og geta aldrei látið vilja sinn í ljós um þær. Þetta eru kaupstaðirnir, sem vitanlega hafa galdið mest afhroð vegna áfengissölnunnar ávallt síðan vinnbanninu var af létt með „Spánarsamningnum“ svonefnda.

Eins og kunnugt er, voru vínútsölur á þessum stöðum áður en núgildandi áfengislög urðu til, og jafnkunnugt er það, að þessar útsölur voru settar á stofn á þann hátt frá byrjun, að þeim var þröngvað upp á íbúana með valdboði, að þeim forspurðum og í óþökk þeirra flestra. Þetta var þá, og hefir jafnan síðan verið varið með því, að það hafi verið ráðstafanir, sem orðið hafi að gera vegna „Spánarsamningsins“.

Nú liggur það í augum uppi, að þessi rök eru með breytingu áfengislaganna fallin úr gildi, eins og reyndar grundvöllurinn undir öllum „Spánarsamningnum“, þar sem hann vitanlega var byggður á forsendum, sem nú eru alls ekki lengur fyrir hendi. Enda mun flestum geta komið saman um, að síðan áfengislögunum var breytt hefi ekkert sérstakt tillit verið hægt að taka til þess samnings að því er snertir verzlun með áfengi hér á landi.

Þá má benda á það, að upprunalega voru það aðeins létt vín, sem selja mátti í útsölum áfengisverzlunarinnar, en hjá því varð ekki komizt til þess að uppfylla ákvæði samningsins, en það getur eins og nú er komið með engu móti réttlætt það misrétti, sem lögin beita kaupstaðina, þar sem sterku drykkjunum (sem nú eru langmest seldir) var bætt við að þeim forspurðum.

Það er því ekki nema eðlilegt og sjálfsagt, að kaupstaðirnir, sem í upphafi urðu fyrir þeirri óhamingju, að það varð að þröngva upp á þá vínútsölum, séu nú látnir njóta fulls jafnréttis í atkvgr. um þær við aðra landsmenn, og það er ekki heldur nema eðlilegt, þó krafizt sé, að þeir fái jafnrétti. Enda er það vitað, að á bak við þá kröfu standa ekki einungis félagsbundnir bindindismenn kaupstaðanna og alls landsins, heldur líka fjöldinn allur af öðru fólki, sem hrýs hugur við þeim voða, sem þjóð inni stafar af vinnautninni. Hefir Alþingi borizt fjöldi áskorana úr kaupstöðum um það, að þessu oki verði af létt.

2. Það er einnig fullkomlega lýðræðiskrafa, þegar farið er fram á að breyta ákvæðum greinarinnar í því efni, að leyfð sé atkvæðagreiðsla á ný að fjórum árum liðnum um útsölu, sem samþykkt hefir verið að stofna. Það geta engin lýðræðisrök

mælt með því, að íbúum bæjar- eða sýslufélags, sem einu sinni hefir leyft áfengisútsölu, gefist aldrei tækifæri til að losna við hana aftur.

3. Það hefir þótt rétt að miða tímabilið á milli atkvæðagreiðslna ávallt við fjögur ár — eins og venjuleg kjörtímabil.

Um 3. gr.

Um þessa grein er það að segja, að það getur ekki orkað tvímælis, að sjálfsgætt sé að koma í veg fyrir, að suðuspritt sé notað til drykkjar, eins og nú er gert í allstórum stíl, og það því fremur, sem hægt er að fullnægja sprittnotkunarþörfinni á þrímánuka og gasluktur með þessu efni í föstu formi.

Um 4. gr.

Viðbótin við 17. gr. laganna er í raun og veru alveg sjálfstæð og sprottin af þeirri hættu, sem stafað getur af, ef einstaklingum er leyft að neyta áfengis í þeim bifreiðum, sem breytingin fjallar um. Hafi bifreiðarstjóri engin lagaákvæði að styðjast við, getur hann ekki fullkomlega verndað sjálfan sig og farartækið fyrir þeirri hættu, sem stafar af ölvuðum farþegum, né heldur aðra farþega fyrir þeim óþægindum, sem af þeim stafa. — Á það má benda, að víðast hvar í nágrenni okkar eru ströng ákvæði til verndar farþegum og til öryggis farartækinu. Þá þykir og rétt að fella niður úr greininni ákvæðið um, að lögreglustjóri geti leyft áfengisveitingar í félagsherbergjum. Þver á móti ber að sporna við því svalli og sukki, sem af slíkum veitingum leiðir, svo sem frekast eru fönng á.

Um 5. gr.

Viðbótin við 25. gr. laganna er sprottin af hinni brýnu þörf, sem er á lögreglu-
eftirliti með opinberum samkomum, því svo má heita, að um það sé nú samhljóða
krafa um land allt. Hinsvegar mundi víðast vera úr þessu bætt, ef áfengisvarnar-
nefndirnar fengju vald það, sem breytingin fer fram á — og mundi það víða vera
heppilegasta lausn þess máls. Um leið mundu nefndirnar fá stórum bættu aðstöðu til
þess að halda uppi almennri reglu og koma í veg fyrir lögbrot, sem þær nú eiga mjög
erfitt með. Allan kostnað, sem af þessum auknu störfum nefndanna leiddi, yrði að
greiða sem annan lögreglukostnað.